

Bokimandalic psychology

Atajanov Mamirzhon Yusupovich -

Psychology Fanlari Nomzodi, Associate Professor

Farghona Davlat Universities

Mamurjon9697@Mail.Ru

Tel: +998 90 232 96 97

Abstract: Dependency is the consumption of healthy people without creating anything. This quality manifests itself in childhood, for example, in assigning homework or control work to someone else, in aggression towards other people's things. This quality causes theft, envy and other vices. A person can be compared to a pet in the backyard, you feed him once, and he hangs around you again, waiting for the next meal. But if this is the essence of the animal, then a person who is used to receiving help will begin to take it for granted and eventually turn into a carefree dependent.

Keywords: dependency, aggression, theft, jealousy, begging, social harassment, labor education, family education, dependent, greenhouse education.

Боқимандалик психологияси

Атаджанов Мамиржон Юсупович –

психология фанлари номзоди, доцент

Фарғона давлат университети

mamurjon9697@mail.ru

tel: +998 90 232 96 97

Аннотация: Боқимандалик - бу соппа-соғ одамларнинг ҳеч нарса яратмасдан истеъмол қилиши. Бу фазилат болаликда, масалан, уй вазифасини ёки назоратни бошқа бировга ёздиришда, бошқа одамларнинг нарсаларига тажовуз қилишда намоён бўлади. Бу сифат ўғрилиқ, ҳасад ва бошқа иллатларни қўзғатади. Боқиманда одамни ҳовлидаги уй ҳайвонига ўхшатиш мумкин, уни бир марта овқатлантисиз ва у яна атрофингизга ўралиб, кейинги овқатни кутади. Аммо агар бу ҳайвоннинг моҳияти бўлса, унда ёрдам олишга одатланган одам буни одатдагидек қабул қила бошлайди ва охир-оқибат бепарво боқимандага айланади.

Аннотация: Иждивенчество – это потребление здоровых людей, ничего не создавая. Это качество проявляется в детстве, например, в поручении домашнего задания или контрольной работы кому-то другому, в агрессии к чужим вещам. Это качество вызывает воровство, зависть и другие пороки. Человека можно сравнить с домашним животным на заднем дворе, вы кормите его один раз, и он снова околачивается вокруг вас, ожидая следующего приема пищи. Но если в этом суть животного, то человек, привыкший получать помощь, начнет воспринимать ее как должное и со временем превратится в беспечную иждивенцу.

Калит сўзлар: боқимандалик, тажовуз, ўғрилиқ, ҳасад, тиланчилик, ижтимоий боқимандалик, меҳнат тарбияси, оила тарбияси, қарамоғдаги шахс, иссиқхона тарбияси.

Ключевые слова: иждивенчество, агрессия, воровство, ревность, попрошайничество, социальная травля, трудовое воспитание, семейное воспитание, иждивенец, тепличное воспитание.

Боқимандалик айни пайтда кўпчиликни ташвишлантираётган мавзуга айланиб қолди. Боқимандалик – бу бошқа одамлар ва ташкилотларнинг эътиборини, ёрдамини ва заифлигини сууистеъмол қилиш, ўз муаммоларини ҳал қилиш учун ҳеч қандай ҳаракат қилмасдан, улар ҳисобидан яшашга онгли интилиш сифатида ифодаланган характернинг салбий-ахлоқий хусусияти ва шунга мос келадиган хатти-ҳаракатлар усули. Боқимандалик – худбинликнинг ҳаётий мафкуриси, кимнидир қўллаб-қувватлаш, ўзини таъминлашни истамаган одамга ёрдам бериш мажбуриятини тан олиш позициясидир. Боқимандалик, қоида тариқасида, ўзаро ёрдам, хайрия ва оддийгина ғамхўрлик ва ёрдам шиори остида

яширинган. Ижтимоий психологияда ижтимоий боқимандалик тушунчаси ишлаб чиқилмоқда. Боқимандалик – бу соппа-соғ одамларнинг ҳеч нарса яратмасдан истеъмол қилиши. Бу фазилат болалиқда, масалан, уй вазифасини ёки назоратни бошқа бировга ёздиришда, бошқа одамларнинг нарсаларига тажовуз қилишда намоён бўлади. Бу сифат ўғрилиқ, ҳасад ва бошқа иллатларни қўзғатади. Боқиманда одамни ҳовлидаги уй ҳайвонига ўхшатиш мумкин, уни бир марта овқатлантисиз ва у яна атрофингизга ўралиб, кейинги овқатни кутади. Аммо агар бу ҳайвоннинг моҳияти бўлса, унда ёрдам олишга одатланган одам буни одатдагидек қабул қила бошлайди ва охир-оқибат бепарво боқимандага айланади.

Қонунга кўра, қарамоғдаги шахс – бошқа шахсларнинг ёки давлатнинг моддий таъминотида бўлган меҳнатга лаёқатсиз фуқаро ҳисобланади. Вояга етмаганлар, ногиронлар, руҳий касаллар, пенсионерлар, талабалар ва бошқалар шу мақомга эга. Бироқ, амалиётда, аксарият, нафақат кам таъминланганлар, ногиронлар, балки кўринишидан жисмонан соғлом фуқаролар, уй-жой ва маиший масалаларни мустақил ҳал этишга қодир юзлаб одамлар ҳам ёрдам сўраб мурожаат қилиши одатий тусга айланмоқда.

Масалан, Россиядаги Осетияда амалга оширилаётган хусусий уйларнинг томларини алмаштириш бўйича хайрия дастури аҳолининг ижтимоий ҳимояланмаган қатламларини қўллаб-қувватлашга қаратилган. Бироқ, томлари алмаштирилганлар орасида қимматбаҳо хориж машиналарини кўз-кўз қилиб юрган, фаровон яшаётган оилалар ҳам оз эмас. Фуқароларнинг мурожаатларини қабул қилаётган Россия Президентининг жамоатчилик қабулхонаси вакиллари шу масалада бир неча бор довдираб қолганларини билдиришган. Жамоат қабулхонаси раҳбари журналистлар билан учрашувда "Эркаклар қимматбаҳо машиналарда келиб, хусусий уйининг эскирган томини алмаштиришни сўрашади", деб баёнот берган. Унинг айтишича, жамиятга паразитлик шу қадар сингиб кетганки, кўпинча Президентга бемаъни мурожаатлар билан ҳам мурожаат қилишади. Масалан, бир киши давлат раҳбаридан 40 литр дизел ёқилғиси сўраган бўлса, яна бири бузоқ сўймоқчи бўлиб, гўшт сақлаш учун музлатгич олиб

беришни илтимос қилган. Ҳар кўни 20 га яқин фуқаро Халқ қабулхонасига турли саволлар билан мурожаат қилади, кўпчилик ўз муаммоларини зудлик билан ҳал қилишни талаб қилиб, ўзини агрессив тутати.

Давлат турли сабабларга кўра ўзи-ўзига ғамхўрлик қила олмайдиган фуқароларнинг ҳаётини таъминлашга мажбур. Қолганлари учун эса ўз меҳнатини топиши учун шароит яратиши, иш билан таъминлаши керак. Бироқ, бу тушунчани ҳам ҳамма ўзича тушунади. Ҳамма дарҳол нуфузли, юқори ҳақ тўланадиган жойни талаб қилади. Ҳамма ерда меҳнатга лаёқатли фуқароларнинг даромад топишига имконият яратилмоқда. Бироқ, ҳозирги ёшлар қўлга белкуррак олишни уят, деб биладилар. Одамлар масъулият ҳиссини, ҳар қандай ишни бажаришга ва оиласини, ҳеч бўлмаганда ўзини боқишга, қариндошларининг бўйнига юк бўлмасликка интилишни йўқотиб қўйишяпти. Хатто ишсизлар чет эл автомобилларини ота-онасининг пули ва бувисининг нафақасига сотиб олишади.

Ёзувчи ва файласуф Фёдор Достоевский тўғри таъкидлаган эди: “Садақа – берувчини ҳам, олувчини ҳам бузади, бундан ташқари у мақсадга ҳам эришмайди, чунки у тиланчиликни кўпайтиради, холос”. Хотамтойлик сиёсати ижтимоий боқимандаликни келтириб чиқаради. Натижада жамият бутунлай таназзулга юз тутати. У ўзини ўзи таъминлайдиган давлатни ривожлантира олмайди ва қура олмайди. Ҳамма бировнинг ҳисобига яшашга ўрганиб қолади. Тадбиркорлар, фермерлар доимо давлат томонидан қўллаб-қувватланишини талаб қилиб, кейин кредитларни ҳисобдан чиқаришни сўрашади. Инсон – табиат уни барча камчиликлари билан қандай яратган бўлса, шу холича инсондир. Юқорида боқимандани ҳайвонлар билан таққослангани тасодифий эмас. Лекин инсон мустақиллик ва жамият олдидаги масъулият ҳисси билан тўғри тарбияланиши керак. Шунингдек, жамиятда моддий бойликларни адолатли тақсимлаш, интеллектуал ресурслардан тўғри фойдаланиш, ҳар ким ўзи муносиб бўлган нарсани олиш имконияти орқали боқимандаликдан халос бўлиш мумкин.

Маълумки, жамиятдаги ўзгаришлар таълим ва тарбиянинг мазмунига, фуқароларнинг шаклланишига ҳам таъсир кўрсатади. Ишлаётган одамларнинг ўрнига боқиманда одамлар келади. Ушбу тенденциянинг сабаблари нимада? Уларни енгиш мумкинми? Сўнги йилларда бу муаммо тобора кўпроқ оилалар учун долзарб бўлиб қолди. Меҳнат муносабатларини ўрганувчи мутахассисларнинг фикрига кўра, болалар меҳнати (ва у билан боғлиқ меҳнат таълими) "педагогик қонундан ташқари" даражасига туширилгач ёшларнинг аксариятида ўзига хос боқимандалик, меҳнатсиз турмуш тарзи шакллана бошлади.

Таълимнинг чексиз "модернизацияси" шароитида жамият болаларни тарбиялаш учун мавжуд ижтимоий институтларнинг масъулият чегараларини тушунишни йўқотди: айбни мактаб оилага, оила эса мактабга тўнқайди, болалар эса компьютерда ёки телефонда ўйнаб, ота-оналари томонидан яратилган қулайликлардан баҳраманд бўлишади.

Жамият қанчалик фаол ижтимоий ва касбий табақаланмасин оила тарбияси ва таълим тизимида меҳнат тарбияси ҳамда меҳнат таълимининг муҳим ролини сақлаб қолиш лозим. Таълим тизимида мажбурий меҳнат дарслари (хозир технология) билан бир қаторда мактаблараро ўқув-ишлаб чиқариш мажмуалари фаолиятини тиклаш, уларда болаларга ишчи касб-ҳунар асосларини ўзлаштиришлари учун зарур шарт-шароитларни яратиш зарур.

Бор институционал ва мафкуравий имкониятлардан фойдаланиб, инсон дунёқарашини шакллантиришга урғуларни тўғри жойлаштириш, меҳнат қилсанг, кўп нарсага эришасан, деган оқилона қоидани ёшлар онгига сингдириш зарур.

Одамларнинг умумий фаровонлиги ошиши билан (индивидуал ва институционал даражада) "ҳеч нарса қилмаслик" психологияси шакланмоқда: турли таълим моделларини таклиф қилишдан нарига ўтмайдиган илмий-тадқиқот институтларининг ходимлари сони кўпаймоқда, кўплаб давлат муассасаларининг меҳнат унумдорлиги

пасаймоқда, ота-оналар болаларни жисмоний меҳнатдан қутқариш учун тобора кўпроқ олий таълимга йўналтираяптилар.

Бундай тарбия вазиятни тўғри англайдиган мутахассислар томонидан танқид қилинмоқда, улар мактаб таълими ва оила тарбиясида "меҳнат" компонентини талаб қилишмоқда, "иссиқхона тарбияси" ва паразитизм қораланмоқда.

90-йилларнинг бошидан эндигина бозор муносабатларига ўтган, халқаро ҳамжамиятга қўшилган мамлакатларда оилада фарзанд тарбиясига янгича ёндашувни таклиф этувчи хорижий назариялар фаол сингдирила бошланди. Чет эллик муаллифларнинг биринчи навбатда ўз жамиятлари ота-оналари учун ёзилган китоблари ўқувчилари яхши таниш бўлган ижтимоий контекстга асосланган бўлиб, шу жамиятда шаклланган жавобгарлик даражаси билан боғлиқ ҳолда боланинг эркинлиги ўлчовини белгилайди. Ушбу китоблар ёзилган жамиятларда болалар жуда эрта ёшдан оқ қўшимча пул топиш имкониятига эга бўладилар ва катта ёшли аҳоли ёш авлодга ушбу муҳим тамойилни амалда ўзлаштиришига фаол ёрдам берди, чунки бола вояга етганида, у автоном моддий ҳаётни бошлаши керак, деб ҳисобланади.

Ушбу асарлар, уларда ёритилган ғояларни ўзлаштирилган "модернизациялар" таъсирида чанқоқлик билан ўзлаштираётган жамиятларда эса ҳар бир оила автоном педагогик тизимга айланиб қолди. Илм-фанда бола-марказда психологияси амалда жиддий ўрганилмаган бўлса-да, "илғор мамлакатлар" тажрибасини чанқоқлик билан ўзлаштираётган ушбу жамиятларда оиланинг болага йўналтирилганлиги шакллана бошлади. Аслида эса айнан оила бугунги кунда болада меҳнат фаолиятига нисбатан ижобий позицияни шакллантира олиши мумкин.

Одатда бола мактабни тугатганидан ва олий маълумотга эга бўлмаганидан кейин 10-20 йил ўтгачгина "қўл меҳнати билан" яхши пул ишлашни бошлаши мумкин (қўл меҳнати билан боғлиқ соҳалар: сантехника, электр

ишлари, тикувчилик, буюртма бўйича тўқиш, болаларга ғамхўрлик қилиш ва парвариш қилиш ва х.з.), агар мактаб таълими тўғри ташкил қилинса ва болалар мактабдан бошлаб қўл меҳнати касбларини эгаллашса ҳамда уларда жисмоний меҳнатга муҳаббат уйғота олинса у анча олдинроқ ўзига ёқадиган ишни топиши ва даромад олиши ҳам мумкин. Қўл меҳнати касбларига муҳаббат уйғотиш учун энг мақсадга мувофиқ давр хулқ ва характер шаклландиган мактабгача ёш даври ҳисобланади, ҳаётнинг кейинги давларида етакчилик қиладиган ўқиш ҳамда меҳнат фаолиятининг асосини ташкил қиладиган мотивация айнан шу даврда шаклланади ва мустаҳкам ўрнашади. Агар ёшнинг шу даврида болада жисмоний, қўл меҳнатига мойиллик уйғота олинса, давлатимиз раҳбари томонидан қўйилган вазифа, мактаб ўқувчиларининг бир неча касбларга эга бўлиб мактабни битиришларига қулай имконият яратилади, чунки касбга ўргатиш билнагина иш битмайди, келажакда болада шу касб билан фаолият олиб боришга ҳошиш ҳам уйғотиш керак.

Амалда маълумки, энг муваффақиятли битирувчилар касб-ҳунар таълими муассасаларига боришмайди, азалдан шаклланган анъанага кўра бу ерларга мактаб ўзи “қутулиш”ни хоҳлаган ўқувчиларни жўнатади, бу эса ишчи касбларининг нуфузини янада пасайтиради. Мактабда ўқиш босқичида ишчи касбини танлашда рағбатлантирувчи омиллардан бири профессионал сулолалар ҳисобланади. Хозирда эса ижтимоий ва касбий ҳаракатчанлик имкониятларининг ошиши, фаолиятнинг бошқа соҳаларига ўтиш зарурати ҳамда имкониятнинг пайдо бўлиши ва оилавий алоқаларнинг сустлашиши билан профессионал сулолалар сони ҳам сезиларли даражада камайди.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Маънавият бошқа соҳалардан олдинда юриши, янги кучга, янги ҳаракатга айланиши керак. 2023 йил 22 декабрь куни бўлиб ўтган Республика Маънавият ва маърифат кенгашининг кенгайтирилган йиғилишидаги нутқ.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон ХХИ аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари.-Т. Ўзбекистон, 1997 - 326 б.
3. Ахинов Г.А. Социальная политика: учеб. пособие для вузов / Г.А. Ахинов, С.В. Калашников. - М. ИНФРА-М, 2009. - 272 с. - (Высшее образование)
4. Баева И.А. Психологическая безопасность в образовании: Монография. СПб.: Союз, 2002 . 271 с.
5. Вальцев С. В. Социально-психологический анализ функций национальной психологии// Проблемы современной науки и образования. 2012. № 4 (4). С. 53-55.
6. Васильев В.П. Государственное регулирование национальной экономики. УНЦ ДО. М., 2002.
7. Венгер Ю.И. Социальная политика: Учебно-методический комплекс, Ю.И. Венгер. - Витебск: Издательство УО "Витебский государственный университет им. П.М. Машерова", - 2005.
8. Волгин Н.А. Социальное государство: учеб. для вузов / Н.А. Волгин, Н.Н. Гриценко, Ф.И. Шарков. - М.: Дашков и К, 2004. - 416 с.
9. Воронков В.М., Фомин Э.А. Типологические критерии бедности // Социология. Хрестоматия: для студентов вузов. - Екатеринбург: Деловая книга, 1998. - С.273-274
10. Грачев Г.В. Информационно-психологическая безопасность личности: состояния и возможности психологической защиты. М.: РАГС, 1998. 125 с.
11. Кнорринг В.И. Социальное управление. Государство, коллектив, личность: учеб. для вузов /.
12. Краснянская Т.М. Безопасность человека: психологический аспект: учебное пособие / под ред. А.В. Непомняшего. Ставрополь: ЗАО Пресса, 2005. 216 с.

13. Мугулов Ф.К. Безопасность личности: теоретические и прикладные аспекты социологического анализа: монография. Сочи: РИО СИМБиП, 2003. 243 с.
14. Смирнов С.Н., Сидорина Т.Ю. Социальная политика. М.: ГУ ВШЭ, 2004.
15. Атаджанов М. Переходное поколение в современном социуме: от поколения икс к интернет-поколению //Научный вестник Воронежского государственного архитектурно-строительного университета. Серия: Социально-гуманитарные науки. – 2015. – №. 4. – С. 69-73.
16. Атаджанов, М. "Переходное поколение в современном социуме: от поколения икс к интернет-поколению." Научный вестник Воронежского государственного архитектурно-строительного университета. Серия: Социально-гуманитарные науки 4 (2015): 69-73.
17. Атаджанов, М. (2015). Переходное поколение в современном социуме: от поколения икс к интернет-поколению. Научный вестник Воронежского государственного архитектурно-строительного университета. Серия: Социально-гуманитарные науки, (4), 69-73.
18. Атаджанов М. МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ОМИЛЛАРИ ВА НАМОЁН БЎЛИШ СОҲАЛАРИ //Interpretation and researches. – 2023. – Т. 1. – №. 5.
19. Атаджанов, Мамиржон. "МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ОМИЛЛАРИ ВА НАМОЁН БЎЛИШ СОҲАЛАРИ." Interpretation and researches 1.5 (2023).
20. Атаджанов, М. (2023). МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ОМИЛЛАРИ ВА НАМОЁН БЎЛИШ СОҲАЛАРИ. Interpretation and researches, 1(5).
21. Атаджанов М. МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ОМИЛЛАРИ ВА НАМОЁН БЎЛИШ СОҲАЛАРИ //Interpretation and researches. – 2023. – Т. 1. – №. 5.
22. Атаджанов, Мамиржон. "МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ОМИЛЛАРИ ВА НАМОЁН БЎЛИШ СОҲАЛАРИ." Interpretation and researches 1.5 (2023).
23. Атаджанов, М. (2023). МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ОМИЛЛАРИ ВА НАМОЁН БЎЛИШ СОҲАЛАРИ. Interpretation and researches, 1(5).

24. Атаджанов М. Ю. МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ҚУРИЛМАСИДА МАДАНИЯТ //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 1. – №. 9. – С. 1366-1377.
25. Атаджанов, Мамиржон Юсупович. "МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ҚУРИЛМАСИДА МАДАНИЯТ." Новости образования: исследование в XXI веке 1.9 (2023): 1366-1377.
26. Атаджанов, М. Ю. (2023). МИЛЛИЙ ПСИХОЛОГИК ҚИЁФА ҚУРИЛМАСИДА МАДАНИЯТ. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(9), 1366-1377.
27. Mamurjon A. et al. O 'SMIRLIK DAVRIDA UCHRAYDIGAN IJTIMOIIY FOBIYANING XAVOTIRLANISH BILAN BOG 'LIQLIGI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 1619-1625.
28. Mamurjon, Atajonov. "O 'SMIRLIK DAVRIDA UCHRAYDIGAN IJTIMOIIY FOBIYANING XAVOTIRLANISH BILAN BOG 'LIQLIGI." Научный Фокус 1.1 (2023): 1619-1625.
29. Mamurjon, A. (2023). O 'SMIRLIK DAVRIDA UCHRAYDIGAN IJTIMOIIY FOBIYANING XAVOTIRLANISH BILAN BOG 'LIQLIGI. Научный Фокус, 1(1), 1619-1625.
30. Атаджанов М. Ю. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРОБЛЕМЫ НАЦИОНАЛЬНОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗА УЗБЕКОВ //Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 165-173.
31. Атаджанов, Мамиржон Юсупович. "МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРОБЛЕМЫ НАЦИОНАЛЬНОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗА УЗБЕКОВ." Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies. Vol. 2. No. 5. 2023.
32. Атаджанов, М. Ю. (2023, May). МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРОБЛЕМЫ НАЦИОНАЛЬНОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗА УЗБЕКОВ. In Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies (Vol. 2, No. 5, pp. 165-173).
33. Атаджанов М. Ю. ПСИХОАНАЛИТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ПРОБЛЕМЕ НАЦИОНАЛЬНОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СКЛАДА //Экономика и социум. – 2023. – №. 1-1 (104). – С. 163-169.
34. Атаджанов, М. Ю. "ПСИХОАНАЛИТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ПРОБЛЕМЕ НАЦИОНАЛЬНОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СКЛАДА." Экономика и социум 1-1 (104) (2023): 163-169.

PEDAGOGICAL CLUSTER

JOURNAL OF PEDAGOGICAL DEVELOPMENTS

Website: <https://euroasianjournals.org/index.php/pc/index>

35. Атаджанов, М. Ю. (2023). ПСИХОАНАЛИТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ПРОБЛЕМЕ НАЦИОНАЛЬНОГО ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СКЛАДА. Экономика и социум, (1-1 (104)), 163-169.